

”Sverige saknar strategi för trygg livsmedelsförsörjning”

Publicerad 2012-12-31 00:50

Klimatförändringen ett hot. I Sverige tar vi för givet att tillgången på mat är säkrad genom egen produktion och import från en fungerande marknad. Men verkligheten ser annorlunda ut. Sverige är sårbart för globala förändringar och regeringen bör säkra en strategi för tryggad livsmedelsförsörjning, skriver Johan Kuylenstierna och Lisa Sennerby Forsse.

Världens fokus på livsmedelsförsörjning ökade i samband med matkrisen 2007–2008, då priset på jordbruksprodukter snabbt sköt i höjden. Orsakerna var klimatrelaterade omständigheter, låg lagerhållning, höga energipriser (och därmed höga kostnader för konstgödning), ökad konkurrens om mark från biobränslen, marknadsspekulation samt nationella panikåtgärder kopplade till handel och tullar.

Eftersom råvarukostnaden är en väldigt liten andel av slutpriset i svenska affärer märkte vi inte av krisen i någon nämnvärd omfattning på hemmaplan. Detta faktum invaggade oss dock i en falsk känsla av trygghet.

Vad händer om klimatförändringarna slår allt hårdare mot de handfull länder som i dag står för en dominerande del av den globala exporten av baslivsmedel? Hur påverkas vår egen försörjningskapacitet av att allt mer produktiv jordbruksmark hamnar under asfalt och byggnader? Hur påverkar de snabbt växande ekonomierna i Asien och Latinamerika priser och tillgänglighet?

Hur säkrar vi en fortsatt hög produktion i Sverige om konkurrensen om ändliga resurser och näringsämnen, framför allt fosfor, ökar och priserna stiger kraftigt? Vilka effekter kommer den nödvändiga omställningen till biobränsle inom energisektorn att medföra?

Av den olyckliga kombination av orsaker som påverkade prishöjningen på mat 2007–2008 finns det några som kan betraktas som underliggande drivkrafter och som förväntas öka i betydelse i framtiden:

Klimatförändringar riskerar att slå hårt mot den globala livsmedelsförsörjningens viktiga jordbruksområden, till exempel i USA, Argentina och Australien. Den senaste sommarens svåra torka i USA, som drabbade 80 procent av jordbruksmarken, är ett smakprov på vad vi kan förvänta oss. I en nyligen publicerad rapport från Världsbanken lyfts detta fram som en av de riktigt stora framtidsfrågorna, i en värld där medeltemperaturen i slutet av detta århundrade kanske är fyra grader högre än i dag.

Det kommer att ha enorm inverkan på jordbrukssektorn, men utfallet från klimatförhandlingarna i Doha ger oss inte mycket hopp om tillräckliga åtaganden på global nivå. Anpassning blir allt viktigare.

Konkurrensen om naturresurser som mark och vatten, men även näringsämnen och energi kommer att öka. Vi måste producera mer mat åt en växande befolkning, som är sju miljarder i dag och kanske tio miljarder år 2050. Redan i dag ser vi en massiv urban expansion över tidigare jordbruksmarker och förändrade konsumtionsmönster som ökar trycket på jordens resurser.

Omställning av jordbruksmark från direkt livsmedelsproduktion till produktion av andra produkter och tjänster, till exempel biobränsleproduktion, fiberproduktion eller foder till nötkreatur.

Starka förändringsprocesser fortsätter således att påverka utvecklingen – och följaktligen Sverige. Vi måste ha ett bättre beslutsunderlag och en tydligare strategi för att kunna hantera både förväntade och möjliga förändringar som på kort och lång sikt påverkar vår egen livsmedelsförsörjning.

Vi föreslår därför att regeringen tar initiativ till att arbeta fram en svensk strategi för tryggad livsmedelsförsörjning med sikte på 2030 och 2050.

Strategin bör:

- vara långsiktig och brett, politiskt förankrad;

- presentera en överblick av olika drivkrafter som påverkar och kan komma att påverka tillgång, pris och försörjningskapacitet och hur dessa kan hanteras;
- presentera förslag till åtgärder för att reducera riskerna i samband med kraftiga prissvängningar samt hur Sverige kan hantera eventuella risker kopplade till livsmedelsbrist;
- presentera åtgärder för särskilt utsatta grupper; utifrån den tendens av ökad livsmedelstrygghet som kan skönjas i såväl Sverige som andra OECD länder i spåret av den ekonomiska krisen;
- tydliggöra Sveriges roll i det internationella arbetet med att säkerställa globalt tryggad livsmedelsförsörjning (inom ramen för Politiken för Global Utveckling)
- presentera förslag till hur det svenska jordbruket kan utvecklas som en mer integrerad del i arbetet med nationell och internationell tryggad livsmedelssäkerhet; här finns en stor potential;
- tydliggöra hur Sveriges nuvarande och framtida livsmedelsförsörjning är kopplad till internationell handel, investeringar i andra länder med mera;
- belysa hur svensk forskning bör utvecklas för att svara upp mot identifierade behov och trender.

Strategin bör utarbetas genom bred samverkan mellan relevanta myndigheter, forskningsinstitutioner och representanter från jordbrukssektorn. Det är också centralt att få med delar av näringslivet; företag som är direkt involverade inom sektorn men även finanssektorn, vars roll som drivande aktör inom den globala livsmedelshandeln har uppmärksammats under senare tid.

Strategin bör presentera olika scenarier för att bättre adressera risker, alternativa utvecklingsvägar samt förändrade omvärldsförutsättningar.

Vi hoppas att regeringen ser det strategiska värdet av en samlad svensk strategi för tryggad livsmedelsförsörjning och att arbetet därmed kan påbörjas så snart som möjligt, med målsättningen att vara färdig senast 2014.

Johan Kuylenstierna, vd Stockholm Environment Institute och adjungerad professor vid Stockholms universitet

Lisa Sennerby Forsse, rektor Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.